

# UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiló Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša  
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rekopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 30— Din, za naročnike v inozemstvu 40— Din letno. Posamezna številka po 1— Din.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 75 para za vsako petit-vrstó. Priloge stanejo poleg poštnine še 25 Din.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat 75 para za nadaljnja uvrščenja primeren popust. Oznanila sprejema upravništvo lista.

Telefon uredništva št. 312.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša  
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6./I.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštnine

## Vzpored zborovanja II. pokrajinske skupščine Udruženja Jugoslovenskega Učiteljstva poverjeništvo Ljubljana.

V smislu sklepa širjega sosveta se sklicuje II. pokrajinska skupščina UJU poverj. Ljubljana na 2. in 3. dan meseca septembra 1922 na Bled. Zborovanje se vrši po nastopnem vzporedu:

DNE 2. SEPTEMBRA:

I. Ob 10. uri dopoldne seja širjega sosveta z odseki v dvorani »Zdraviliškega doma«.

Dnevni red:

1. Izročitev došlih predlogov, resolucij in nasvetov odsekom.
2. Skupno posvetovanje širjega sosveta z odseki.
- II. Takoi po skupni seji se začno posvetovanja v odsekih in se vrše ves dan v šolskih prostorih.
- III. Ob 17. uri skupna seja širjega sosveta z odseki v dvorani »Zdraviliškega doma«.

Dnevni red:

1. Poročilo o delovanju poverjeništva Ljubljana od 3. sept. 1921.
2. Poročilo odsekov o svojih sklepih.
3. Predlogi in nasveti.

DNE 3. SEPTEMBRA:

Ob 10. uri dopoldne zborovanje pokrajinske skupščine v dvorani »Zdraviliškega doma«.

Dnevni red:

1. Nagovor predsednika. — Poroča poverjenik tov. Luka Jelenc.
2. Tajnikovo poročilo. — Poroča strokovni tajnik tov. Rudolf Dostal.
3. Blagajnikovo poročilo. — Poroča blagajnik tov. Mirko Fegic.
4. Poročilo računskih preglednikov.
5. Proračun za leto 1922.
6. Poslovnik UJU poverj. Ljubljana. — Poroča urednik »Učit. Tov.« tov. Ivan Dimnik.
7. Obrambno delo učiteljstva — vzgojno sredstvo. — Poroča tov. Fran Škulj.
8. Naše stališče v šolsko-reformnih in vzgojnih vprašanjih. — Poroča tov. Josip Lapajne.
9. Poročilo odsekov.
10. Volitev 10 delegatov za glavno skupščino UJU v Sarajevu po čl. 18. pravil UJU.
11. Samostoini predlogi, ki se morajo vložiti pri poverjeništvu vsaj 3 dni pred skupščino.

UJU poverj. Ljubljana.

Rudolf Dostal,  
tajnik.

Luka Jelenc,  
poverjenik.

Mirko Fegic,  
blagajnik.

## Skrb za obmejno šolstvo.

Na delegacijskem zborovanju »Zveze slov. učiteljev in učiteljic na bivšem Štajerskem« je bila sprejeta resolucija, ki zahteva podvojeno skrb za obmejno šolstvo in gmotno izboljšanje položaja obmejnega učiteljstva. Pomembna in sila resna je ta resolucija! — Vedno bolj se očituje, da šolska uprava ne posveča več obmejnemu šolstvu nikakršne pažnje. V času osvobođenja sta storila politična in šolska uprava, kar je velevala ura! A sedaj? Prevladuje menda skrajno zmotna sodba, da vsled napredujoče notranje konsolidacije države obmejni kraji niso več problem, temveč utrjeni, nerazdružni deli državne celote ter se je obmejno prebivalstvo že živelo v jugoslovansko idejologijo. Da je to skrajno zmotna sodba, nas prepričuje med drugim tudi dejstvo, da nemška bojna društva, med vsemi »Schulverein« in »Südmarka« že zopet navdaja nekaljeni optimizem, si je v prvih letih ujedinjenja že nekaj utrpel na jakosti. Govorim zlasti o obmejnih krajih mariborske oblasti. Učiteljstvo službuje pod zelo težkimi političnimi in socialnimi razmerami. Ker vžiga učiteljstvo v mladini ljubezen do skupne domovine ujedinjenih bratskih plemen ter deluje med najširšimi plastmi na ojačenju narodnega in državnega jedinstva, je izpostavljeno premnogokrat najpodležim kletvam in denunciacijam prikritih in odkritih nasprotnikov. Vsaj logično bi bilo, če že ne iz drugih razlogov, da bi pristojne oblasti v pravem in moralnem oziru najkrepkeje podpirale stremljenja obmejnega učiteljstva. Pa kaj doživljamo? Obmejni šolnik je osamljen in samcat se mora psihično in fizično ubijati v koviščih ciljev vzgoje, narodove probe in ljudske prosvete. Nemška bojna društva so svoječasno najizdatneje podpirala nemško ali nemško orientirane šolnike in sedanjih obmejnih krajih. Skrbela pa so tudi za lepo opremo učilnic in preskrbovala deco s šolskimi potrebščinami in s samoučili. Nemških patriotskih knjižec je kar deževalo na mladino. A sedaj? Povesimo poglede! Zloben slučaj hoče, da so ravno vzdrževalci šol, krajni šolski sveti v obmejnih krajih povečinoma

največja coklja šol. napredku. (Nekaj je izjem, čast istim!) Seveda je potem ves napor učitelja zaman, da bi dvignil šolo na tisto stopnjo, ki odgovarja njeni organizaciji! Pa še nekaj je treba povedati. V obmejnih krajih, zlasti vinogradnih, se je grdo raznesel alkoholizem. Le en primer: Ali potrebuje vinogradni kraj z jedva 1200 duš, kjer itak uživa pretežni del prebivalstva svoj lastni pridelek, še 6 gostiln? — Tu ne pomaga moralizirati, snovati društvo Prerod, Mlade junake itd. Treba se je postaviti na radikalno stališče! »Narod se da spametovati z modro besedo ali s korobačem«, pravi pisatelj Finžgar. — Oblastva, zganite se! Učiteljstvo pa osnuj v svojih društvih odseke za težnje obmejnega šolstva, ali pa še boljše, osnuje se naj društvo obmejnega učiteljstva! Če so si osnovala učiteljice še lastno društvo, tem bolj upravičeni smo obmejni šolniki, da si zasnujemo društvo, koji člani bi bili vsi učitelji in učiteljice obmejnih krajev mariborske oblasti! To društvo bi naj zbralo vse upravičene težnje in stremljenja obmejnega učiteljstva in zaklalo krepko v merodajno iavnost: ali hočete, da postanejo obmejni kraji res nerazdružni deli države, ali pa naj ostanejo še vedno to, kar so povečinoma namreč — problem! Če žele merodajni činitelji prvo, tedaj ven z vsakojako pripomočjo, če žele drugo, pa ostani, kakor je!

Albin Spreitz.

## Reorganizacija višje pedagoške šole.

Nar. Prosveta poroča: U vremenu od 10. do 14. VII. održata je u Beogradu konferencija nastavnika Više Pedagoške Škole na kojoj su pored rektora i nastavnika Više Pedagoške škole u Beogradu uzeli učešća rektor V. P. Škole u Zagrebu i inspektor učiteljskih škola za Hrvatsku i Slavoniju g. Ratković. Na ovoj je konferenciji sporazumno izrađen jedan nacrt novog zakona o višim pedagoškim školama u našoj zemlji, koji nije definitivn, koji će biti predmet rasprave nastavnčkih kolegija pedagoških škola i tek sa njihovim primedbama poslužiti za osnovicu naročitoj komisiji, ko-

ženi smoter in z ozirom na vzgojno nalogo čitank.

Dasi nam te dve čitanki ne nudita one pestre oblike, ki jo dajejo Čajkovčevim čitankam okusno izbrane slike, je tiskarna lahko ponosna na svoje novo delo, bodisi glede solidnosti papirja, bodisi glede tehniške notranje opreme in solidnosti in novo delo lahko z mirno vestjo pošlje v svet in je da vsakomur v roke. Tudi vnanja oprema, sicer preprosta, je vendar okusna in prikupljiva. Ni pravzaprav vnanjost, ki napravi učenca knjigo priljubljeno, a vendar je važna iz vzgojnega ozira, da se že s knjigo goji v učenca čut do lepe vnanje oblike; prikupe se mu pa še le z dovrzetjem njene vsebine; nakar mu postane knjiga pravi zaklad. Glede slik in ilustracij so si na mnenja pedagogov še zelo različna, naj li bodo čitanke ilustrirane ali ne.

Černejeva čitanka obsega bogato izbirno berilo, ki so opora etičnega pouka in ne manj različna in bogata je zbirka k nazornemu nauku in domoznanstvu. Posebno prednost daje bralcem njih kratka in jedrnata oblika; ne vemo pa, če bi mu šteli v dobro, da je tako bogato obdaril svojo čitanko s pesmicami. Res je,

## LISTEK.

### Slovenske čitanke za osnove šole.

(Černej: Tretja čitanka. — Rape: Četrta čitanka.)

Izdanje v petih delih.

Natisnila in založila »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Dr. Čajkovac nas je s svojo tretjo in četrto čitanko nekoliko razvadil, bodisi vsebinsko — posebno s četrto čitanko, ki nam v lepi obliki podaja geografsko in kulturno celoto naše nove domovine, mlade države — in še posebej v obliki z izbranimi slikami, umetniškimi in pokrajinskimi, ki nam v slikah podajo krasote te nove domovine. Zbral je v njih kulturne bisere treh delov troimenega naroda odprl je mladini krasote dosedaj ločenih vseh treh delov zemlje naše države in očrtal zgodovino, trpljenje in junake naroda, ki so se borili za svobodo in ujedinjenje troimenega naroda. S tem je položil dr. Čajkovac temelj za gradnjo skupne jugoslovanske kulture v šolo, v osnovno šolo in z njo v maso našega naroda; kot prva podlaga temu je medsebojno kulturno,

geografsko in zgodovinsko spoznavanje in na podlagi teh, obstoječih kulturnih imovnih posameznih plemen troimenega naroda, geografskih dobrin in etičnih in socialnih plemenitosti iz zgodovine vseh treh delov troimenega naroda, je mogoča šele zgradba skupne državne jugoslovanske kulture.

S tem smotrom morajo stopati naše nove čitanke v šolo!

Zato se ne čudimo če so dr. Čajkovacove čitanke dobile prvo odobrenje od ministrstva za uporabo v šolah po vsej naši državi. Manj tretja njegova čitanka, ki se nanaša le na ožjo domovino, a v polnem obsegu odgovarja temu četrta čitanka. Žal, da radi jezikovne različnosti pri nas tudi to ni izvedljivo in smatramo upeliavo skunne čitanke za višje razrede osnovnih šol za vse šole po vsej naši državi lahko le kot ideal; navezani smo pa, posebno v našem delu države, na gradnjo lastne podlage uspešnemu kulturnemu delu v šoli, na izdajo lastnih knjig.

In to nalogo si je stavila, za osnovno šolstvo, Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Pod naslovom »Slovenske čitanke za osnovne šole« si je stavila v svoj pro-

gram izdajo čitank v petih delih. S »Prvim berilom«, je lahko ustregla našemu šolstvu takoj po prevratu, ker je imela v lastni zalogi abecednik pok. tov. Widra, ki mu je napravila novo izdajo odgovarjajočo novim razmeram. »Drugo berilo« je izdala za lansko šolsko leto, sestavil ga je viš. šol. nadzornik Gangl; letos je pa nadaljevala svoje kulturno delo in nam je pripravila za novo šolsko leto »Tretjo čitanko« od okr. šol. nadzornika Černeja in »Četrto čitanko« od okr. šol. nadzornika Rapeta.

Pozabiti ne smemo omeniti, da Učiteljska tiskarna tudi v tem času ni pustila naše šole po prevratu brez beril in je izdala, za čas, ko še ni mogla izvesti svoje kulturne naloge glede beril, posebne »Šolske liste«, za vse stopnje osnovne šole, ki so bili hkrati temeljita priprava za izdajo novih čitank.

Podrobno oceno novih dveh čitank, glede posameznih beril in snovi v obče, prepuščamo učiteljstvu, razrednim učiteljem, da jih oceni na podlagi svojih izkušenj v šoli, ker le taka kritika zamore biti pisatelju pravična, merodajna in kolikortoliko objektivna. Dotakniti se je hočemo le deloma in ogledati si je bolj iz tehniške strani z ozirom na gori ozna-



ia će imati da izradi definitivni nacrt zakonskog projekta o uredenju viših pedagoških škola u našoj zemlji

Cilj je višim pedagoškim školama, po ovome novom projektu, spremanje učiti, osn. škola za nastavnike građanskih škola i školske nadzornike.

Radi toga škola se deli na dva tečaja: prvi i drugi, od kojih svaki traje po dve godine.

U prvom tečaju spremaće se isključivo nastavnici građanskih škola. Slušaoci, koji uspešno svrše I. tečaj, ako žele učiti, osn. škola za nastavnike građanskih škola i školske nadzornike.

Za buduće školske nadzornike traži se po ovome projektu ista sprema koja i za profesore učiteljskih škola.

Oni, koji svrše I. tečaj i polože ispit, postaju odmah nastavnici građanskih škola bez ikakvog drugog državnog ispita i u godine službe uračunavaju im se odmah sve godine, koje su proveli kao učitelji osnovnih škola.

Kako su prosvetni zakoni u organskoj vezi, ovde je veliku smetnju pravilo i to, što ni do danas nije izrađen nacrt novog zakona o građanskim školama, zbog čega je teško i za sadanju V. P. Školu izraditi nastavni plan i program, jer nije još definitivno obeležen tip i karakter tih budućih građanskih škola.

Za one slušaocce, koji i II. tečaj V. P. Škole po novom projektu, predvide se pored diplomskog ispita i naročiti profesorski ispit u užem obimu, kojim će kandidat pored ostalog imati da pokaže i svoje znanje jednoga od živih jezika. Tek po tome ispitu on stiče pravo za profesora učiteljskih škola, odnosno šk. nadzornika i plata mu se određuje prema godinama službe u koje je proveo kao nastavnik osnovne škole.

Na višem tečaju pedagoška grupa je specijalna, a u nižem opšta za sve slušaocce.

Pored ovoga nacrtu za novi zakon o pedagoškim školama, konferencija je na osnovu sadanje Uredbe o v. p. školama izradila i podelu predmeta na grupe po kojima će se spremati slušaocci u sadanjim višim pedagoškim školama. Grupa ima 5 i to:

1. Narodni jezik, narodna književnost, istorija i geografija. Od 23. časa nedeljno koliko je predviđeno za ovu grupu, pedagoškoj grupi, koja je opšta za sve, dodeljeno je 10 časova;

2. Narodni jezik in književnost, tuđi jezik i istorija — svega 24 časa nedeljno. Obeležie ovoj grupi daju strani jezici;

3. grupa. Ovo je isto vreme po nastavnoj građi najveća grupa; ona obuhvata jestasvenicu (zoologiju, botaniku i mineralogiju), hemiju i geografiju sa 23 časova nedeljno;

4. grupa. Matematika, fizika i hemija sa 23 časa nedeljno;

5. grupa. Matematika, crtanje (sa modelisanjem) i geometrijsko crtanje.

Kao što se vidi predviđeno je da V. P. Škola ima da potpuno zameni univerzitet t. j. da prema nastavnicima ne samo za pedagošku no i za ostale grupe predmeta.

Pored ovoga mi ćemo ukratko izložiti i sve ostalo što je urađeno u pogledu pripremnih radova za otvaranje V. P. Škole u Beogradu na osnovu Uredbe koja sad važi.

Pre svega naglašujemo, da se u pogledu naučnog rada naša V. P. Škola neće moći u čemu oslanjati na Univer-

zitet tj. moraće sama organizovati kabinete za sve grane nauka pošto je isključena mogućnost da se posluži institutima Univerziteta.

Radi toga utvrđen je definitivni spisak stvari i učila a i plan celokupnog unutarnjeg uredjenja škole. Ali ono što je najglavnije i od čega zavisi realizovanje svega, to su dve stvari: **bužet i zgrada.**

Dok državni budžet ne bude odobren, ne može se pomišljati ni na kakve nabavke. Isto tako i dok se ne osigura zgrada za smeštaj škole ne može se pomišljati na objavljivanje stečaja za prijem kandidata. Po proračunu rektora g. Simića za smeštaj škole potrebna je zgrada sa najmanje 20 soba. Ako se u Ministarstvu Prosvete misli na realizovanje ovoga rada, onda je imperativna dužnost nadležnih da odmah nadu zgradu za smeštaj ove škole.

Odnosno prijema slušaoca, odlučeno je da ne bude nikakvog prijemnog ispita. Pri izboru kandidata uzima će se u obzir uspeh na učiteljskoj maturi, ocena dobivena na praktičnom učiteljskom ispitu i ocena učiteljskog rada. Prmaće se kandidati sa najmanje 3 godine uč. službe i do 38. godine starosti.

Svi primljeni slušaocci imajuće platu i sve ostale prinadležnosti kao i da su na dužnosti.

## Iz Jugoslavije.

**Čenik šolskih tiskovinj, učnih knjig in drugih potrebsčin** je izdala Učiteljska tiskarna. Čenik je zelo obsežen in nam odpira pregled čez lastno zalogo tiskovinj in osamosvojitev na tem polju. Posebej moramo omeniti podjetnost **Učiteljske tiskarne** z ozirom na izdajo **»Galerije naših velmož«**: Vodnika, Slomška, Stritarja, Gregorčiča, Prešerna in Levstika. S tem je **Učiteljska tiskarna** započela lepo sistematsko kulturno delo v prosepah spoznavanja naših zaslužnih književnikov potom šole in potom doma, ker slike so umetniško delo in niso le dobro učilo ampak tudi lep okras domači hiši. Poleg slik je pričela tiskarna tudi z izdajo **umetniških kipov** in je izdala v naravni velikosti doprni kip kralja Aleksandra I. in pesnika Simona Jenka. Finkova zbirka šolskih naredb in odredb upamo da je začetek redne izdaje **vseh šolskih zakonov in odredb** v slovenskem jeziku. Drugi in tretji oddelek čenika nam kaže lepo izpopolnjevanje in napredovanje zaloge **Učiteljske knjigarne v Ljubljani**. Drugi oddelek nam kaže naš književni trg glede učnih knjig in reči moramo, da je **Učiteljska tiskarna** zelo udeležena na njem in je mnogo storila, da smo po prevratu dobili potrebne šolske knjige. Imenik knjig v tretjem delu nam pa kaže lepo književno zalogo **Učiteljske knjigarne** bodisi glede knjig lastne založbe in tudi knjig tujih založb in to iz mladinske literature, leposlovnih knjig, gospodarskih, znanstvenih pesmaric in drugih publikacij. Pogrešamo pa celotnega seznama pedagoške literature in tozadevne zaloge. Ne samo knjig **Slovenske šolske Maticice**, ampak tudi drugih knjig **iz jugoslovanske pedagoške literature**, ki jih izdaje n. pr. Hrvatski Pedagoški književni zbor v Zagrebu, Natošević v Novem Sadu in druge, posebno učiteljske zaloge v naši državi. S tem bi storila Učiteljska knjigarna velik korak naprej in lepo kulturno delo za pedagoški, šolski in stanovski napredek ter za povzdigo samoiz-

obrazbe učiteljstva, ker smo prepričani, da bi marsikateri tovariš in tovarišica posegel po marsikateri knjigi iz slovenske literature. Položila bi pa tiskarna s tem tudi lep temelj za medsebojno pedagoško-literarno spoznavanje in kulturno ujedinenje. — Lep napredek kaže tudi cenik pri tvornici šolskih zvezkov in moramo posebno omeniti izpopolnitev z izdajo Juvančevih zvezkov za okroglo pisavo. — V pisarniških in drugih šolskih potrebsčinah bomo imeli zaznamovati šele pravi napredek, ko bo pričela delovati lastna tovarna učil in šolskih potrebsčin, kar upamo — ni daleč. **k.**

**V Sarajevu je pričel izhajati** nov prosvetni list **»Nova škola«**, katerega I. in 2. števec nam kaže že odločno smer v prosepah povzdige šolstva. Urejuje ga tov. Kamenko Milošević, učitelj. V prvem zvezku izkazuje sledeče stalne sotrudnike: Dr. Milan Šević, prof. univers. — Beograd. Dr. Paja Radosavljević, prof. — Njujork. Jaša Prodanović, prof. i nar. poslanik — Beograd. Aleksa Šantić, učitelj i urednik »Učit. Iskre« — Kragujevac. Vitomir Korać, ministar na raspoloženju i nar. poslanik — Beograd. Nedeljko Divac, nar. poslanik — Beograd. Dr. Milan Đ. Popović — Beograd. Vasa Stajić, profesor i sekretar Matice Srpske — Novi Sad. Dr. Vladimir Popović, prof. univerz. — Beograd. Milić R. Majstorović, učitelj — Vlačka. Milutin Stanković, učitelj i urednik »Nar. Prosvete« — Beograd. Petar M. Ilić, profesor — Beograd. Vlad. Popović — Beograd. Radiša M. Stefanović, učitelj — Braničevo — Srbija. Lazar Bjelić, učitelj — Čačina — Srbija. Dušan M. Borunović, učitelj — Zagreb. Borivoje Jevtić, književnik — Sarajevo. Dr. Pero Slijepčević — Sarajevo. Uroš Banjanin, novinar — Sarajevo. Viktor Rubčić, sekretar Odseka Zaštite Dece — Sarajevo. Risto Šušlić, učitelj — Sarajevo. Ratko Parežanin, novinar — Beograd. Đuro Banjac, novinar — Beograd. Salih Ljubunčić, učitelj — Sarajevo. Avram Altarac, učitelj — Sarajevo. Miodrag Matić, učitelj — Makovište. Vojislav Bogičević, učitelj — Tuzla. Hamdija Milić, učitelj — Sarajevo. — Novega borca za povzdigo prosvete z veseljem pozdravljamo!

**Ljutomer. Himen.** Poročila se je 7. t. m. tukaj gdč. Inka Karbova, učiteljica pri Sv. Križu z g. Vikt. Kladnikom, inženierjem t. č. v Ljutomeru. Bilo srečno!

**Poročil se je** 9. t. m. tovariš Milan Vrežec, nadučitelj v Ribnem pri Bledu z gospico Viktorijo Stakola iz Mirnika v Juljski Benečiji. Obilo sreče novoporočenceima!

**Razstava deških ročnih del na Bledu.** V dne 29.—30. julija t. l. se je na Bledu vršila razstava šole deških ročnih del. Tu je bilo zastavljeno mnogo zanimivega materijala kakor: okvirčki, obešala tintniki itd. s podobami Bleda, dalje umetno izdelani otroški vozički, izrezljane samokolicne ročice, živali v lesožigu itd. itd. Razstavo je posetilo do 2200 obiskovalcev med njimi tudi znani strokovnjaki in visoke osebe: Dr. Karel Veleminsky, referent za šolska ročna dela v prosvetnem ministarstvu v Pragi, Dr. Skaberne, šef oddelka za prosveto v Ljubljani, dvorni maršal Damianovič in mnogo učiteljstva ter na Bledu bivajočih tuincev. Vsi obiskovalci so bili preseučeni lenih uspehov, kajti šola je začela svoje koristno delo šele lansko jesen, in vsi so se laskavo izrazili o zmožnosti in marljivosti vodje šole tov. Leopolda Baebleria. Dvorni maršal se je

čutil, da ta šola nima specialne ministerske podpore. Dr. Veleminsky pa je povabil tov. vodjo za drugo leto v Prago. Uspeh razstave je razviden iz dejstva, da so bili vsi izdelki do zadnjega prodani in je došlo še toliko naročil, da bodo učenci delali celo med počitnicami. Vidi se, da je bila taka šola na Bledu zelo potrebna in je želeli, da se še razširi pod spretnim vodstvom tovariševim. — D. H.

## Vestnik meščanskih šol.

OSNUTEK NAŠEGA GLASILA.\*

(Poročilo D. Humeka, določeno za kongres meščanskoškolskega učiteljstva.)

**I. Potreba glasila.** S spočetjem in rojstvom naše države je stopilo tudi šolsko vprašanje z veliko silo pred vse one, ki jim je vsestranski razmah in napredek domovine njih lastno življenje in spas. Na vseh koncih in krajih se oglašajo poklicani in nepoklicani strokovnjaki in nestrokovnjaki, ki bi radi čez noč preobrazili naše šolstvo v ne vem kako modernem smislu. Zdi se pa, da navzlic veliki gorečnosti reformatorjev njih delo le počasi napreduje. Skoraj bi rekel, da danes, po skoraj štiriletnem obstanu svoje države nismo prišli v šolstvu preko najnujnejših nasvetov in osnutkov, pa raznih umestnih in neumestnih naredb, ki so ostale to kar jim je sojeno: cunjje papirja brez življenjskega toka in ustvarjajoče sile.

Še so prevelike razlike med tremi brati in njih mišljenjem in shvatanjem nalog o napredku. Prevelika je še njih ljubezen do starih odnošajev in uredb in prevelik strah pred izpremembami, ki bi slučajno ne ugajale na tem ali onem koncu države. Za podkrepitev svojih trditvev navajam samo zakon o osnovnih šolah, ki ga mrcvarijo na žive in mrtve, pa ni upanja, da bi postal v doglednem času kri in meso. O zakonu za meščanske šole si pa sploh ne upam govoriti, ker se bojim, da ga ni več niti v osnutku.

Meščanska šola je v Jugoslaviji sploh čuden pojav. Živi, a ne more živeti, umira, a ne more umreti. Skoraj tako je tudi z nje učiteljstvom, ki danes koleba med drugimi tovariši in ve samo to, da zahteva oblast od njega izpitov in težkega dela, ni pa še ustvarila niti črke, ki bi bili z njo zasigurani delu in izobrazbi primerni življenjski pogoji.

Kdor ni slep, mora spoznati, da visimo v zraku in da smo nekako »vogelfrei«. Ali ve kdo danes, bo li obstojala meščanska šola in kakšna bo? Ali bo taka, kakršno hočemo mi in kakršna je potrebna narodu? Ali ne bodo iztegnili po njej svojih pregrešnih prstov oni, ki so povsod, kjer jih ni potreba, pa bodo ubili našo idealno šolo ali pa ustvarili potvoro, nevredno nas in našega rodu?

In kje so vzroki, ki so vstvarili to za meščansko šolo toli zatohlo ozračje? Nekateri, ki imajo navado, da iz kdove kakšnih nečednih razlogov obmetavajo Beograd z blatom, trdijo, da se godi to radi tega, ker v Srbiji niso poznali meščanskih šol. Taka trditev se mi vidi ničeva! Nekaj resnice je sicer morebiti

\* Pričujoča razprava je bila namenjena za kongres v Zagrebu, kjer sem na radi pičlega časa govoril le o gospodarskem vprašanju lista, ki bi bil stanovsko glasilo učiteljstva meščanskih šol za vso državo. Kongres je enodušno pozdravil izdajanje takega glasila, in so prve priprave za njega udejevitvev že v teku. D. H.

da posebno na tej stopnji otroci radi deklamirajo, ker so še iz nižjega razreda navajeni memoriranja, vendar se nam zdi, da je jezikovno pridobljenega več iz proze nego iz poezije. A tudi ta greh ni greh s stališča umetniške vzgoje in vzbujanja smisla za njo; hoteli smo podarjati le veliko radodarnost v tem oziru. O spoznavanju hrvatske in srbske literature na tej stopnji sicer ni govora; a več drobtin iz mladinske književnosti obeh skupin tudi na tej stopnji ne bi škodovalo dobri strani knjige, nasprotno, pokazali bi s tem, da hočemo čim globlje pripravljati pot za skupno jugoslovansko kulturo in književnost in prisvojiti narodu literarno svojini poedinih skupin, kot sedanjo našo skupno last. V dobro pa moram šteti Černeju da se je, čeprav s nar odlomki, a v iskrenih besedah spomnil naših neodrešenih bratov in neodrešene domovine.

Rapetova čitanka je bogata: bogata po vsebini, bogata po jeziku in bogata po izbiri snovi. Dr. Čajkovac dodeljuje ožjo domovino tretji čitanki, četrto čitanko pa poveča obširno in temeljito izključno naši novi širši domovini, Jugoslaviji; Rape ima združeno v svoji čitanki snov ožje in širše domovine, obrav-

nava podrobno Slovenijo in nas lepo popelje po naši novi državi ter nam odkriva njene krasote. Seznanja nas s kulturnimi, književnimi in zgodovinskimi odnošaji do Hrvatov in Srbov, med »velikimi našimi možmi« omenja Vuk Stefanovića Karadžića — kar je posebno hvale vredno — vendar bi stavili na tej stopnji še večje zahteve za medsebojno književno in kulturno spoznavanje in velja pri Černeju omenjeno tozadevno načelo še v večji meri za četrto čitanko. Vrline naše širše domovine odkriva Rape v geografskem oziru v dovršenih sestavkih, tudi zgodovine dosedaj ločenih skupin se lepo dotakne, pogrešamo pa še več sestavkov, ki bi nas seznanjali z običaji, šegami in navadami in domačim življenjem tega nam dosedaj »nepoznanega« ljudstva troimenega naroda. V priznanje mu je, da njegova »Slovenija« ne pozna političnih meja: jezikovno naše ozemlje, je naša Slovenija! Lepo popelje našo mladino po neodrešeni domovini in jo seznanja z njo, bodisi na sever, bodisi na jug; posebno v toplih besedah odkriva P. Plesničar s Svete gore mladini to našo zemljo, jasno in odkrito: Jezik tamošnjega naroda je slovenski! »Narod, ki biva ob soških bregovih in njenih do-

tokih, je najzavednejši del našega jugoslovanskega naroda. To so naši neodrešeni bratje, ki čakajo kralja Matjaža in njegove močne vojske, da jih rešita.« Medtem ko v drugih, neodrešeni domovini posvečenih sestavkih, opažamo zgolj geografski ali gospodarski poudarek, pogrešamo pa nacionalnega: da tudi tam živi naš narod! Vendar bi želeli še podrobnejšega opisa neodrešene domovine: da se nam ne izgubi v zgodovini ni jeden drobec, ki priča o pravični tirjativci te zemlje kot naše lastnine in bo živelo to pravo v našem narodu. Postojna s svetovnoznano jamo bi zaslužila posebnega sestavka, omenja se jo le pri dotokih Save in potovanju iz Gradca v Trst; niti pri apnencu ni omenjenih kapnikov in tega podzemnega čuda. Ako imamo Dalmatinsko Primorje in Hrvatsko Primorje, zakaj bi ne imeli Slovenskega Primorja: če nas obrežna voznja popelje iz Voloske do Pulja, zakaj bi ne šli naprej, do Kopra, do slovenske okolice Trsta - Barkovlj, Devina in izliva Soče, kjer ima slovenska govornica stik z morjem, kjer imamo naše pravo na morje in zakaj ne bi imenovali vse to Slovensko Primorje; zakaj izbrisujemo spomine na beneške Slovence?

Rape se ni opiral pri sestavi svoje čitanke na sestavke iz prejšnjih beril, izluščil je že preveč obdelano, izrahljeno snov in je odprl vrata k predalom svoje čitanke domačemu mlademu svetu, posebno iz učiteljskih vrst, in marsikatero praktično, prav izborna jedro prihaja ravno iz tega kroga; posebno v dobro pa je to zaraditega, ker ravno ti sestavki povzdigujejo čitanko z ozirom na nove potrebe in jo prilagode novemu duhu in novim razmeram — da jo lahko z mirnim srcem nazivamo moderno čitanko.

Zelimo, da izda Učiteljska tiskarna že skoro še peti del svojih čitank, ki naj bo zase tako dovršen, kakor so dosedanja in naj harmonično zaključijo lepo kulturno delo, ki ga je napravil upravni odbor Učiteljske tiskarne z organizacijo izdaj slovenskih čitank za osnovne šole. Njene čitanke bodo podlaga za vzgojo sedanje generacije slovenske mladine po vsej Sloveniji.

Ivan Dimnik.

**Vsak Jugoslovan mora biti član „Jugoslovanske Maticice!“**



na tem, največ so pa krivi oni činitelji, ki so vedeli, da pri nas obstoja meščanska šola, pa niso ob pravem času opozorili na njo in nje učiteljstvo.

Mnogo krivde je pa v nas samih. Poznali se nismo vse do poslednjih dni, do polnočne ure, ko nas je živa potreba poklicala na krov. Še je med nami tovarišev, ki nimajo nikakršnega ožjega stanovskega ponosa in nič navdušenja za meščansko šolo. In te šole, kako so različne! Tu je pravzaprav višja osnovna šola, tam trgovaška šola, ondaj strokovna poljedelska šola, pa prava meščanska šola in tako dalje. In še proti tej tako neenotni stavbi so venomer naperjeni napadi. Prepričan sem, da so v Beogradu proti njej trajno na delu skrivne sile, ki so v strahu, da bi se ne tlačila od osnovnih šol ali pa bi se ne vrnila med srednje šole ali bogve kam.

Morebiti bo navzlic vsem zaprekanam končno vendarle vstala meščanska šola kot velika kulturna pridobitev in bo vseeno potrjen zakon, ki bo osigural nje razmah in preporod. In tedaj bomo stali pred novimi nalogami prilično nepripravljeni, in naše vrste bojo navzlic organizaciji brez tesnejše duševne vezi. Enotnost meščanske šole bo sicer na papirju, ne pa v našem pojmovanju in delu, zakaj tovariš na jugu ne bo znal, kaj dela in kako shvata svojo zadačo tovariš na severu. Poleg tega si bomo morali vzgojiti naraščaj, ki bo zmožen, da naredi iz meščanske šole to, kar bi morala biti. Nje dobrine bomo morali prenesti v vse pokrajine naše države, tudi v one, ki je doslej niso poznale. In kako naj izvedemo vse to? Ali samo z zborovanji in kongresi, ki se jih more vdeležiti le pičlo število tovarišev? Ali samo z osebnim dopisovanjem od tovariša do tovariša?

Pravo in edino orožje za stanovski boj in edino možno torišče za skupno in enotno delo je glasilo, ki bi služilo nam, našim težnjam in razvoju meščanske šole. Res je, da imamo danes že mnogo šolskih in učiteljskih listov, a kdor jih čita, bo našel v njih prav malo o nas in naših šolah. Nekateri menda še niso imeli na svojih straneh natisnjene besede meščanska šola. Pravijo, da smo deloma krivi sami, ker ne pišemo in poročamo. Na tej trditvi je gotovo nekaj resnice, res je pa tudi, da ostane tako dopisovanje lokalizirano, kakor so več ali manj lokalnega pomena posamezna glasila ali revije. O političnih listih ni da bi govoril. V njih je prostora za vse drugo, le za šolo in nje učiteljstvo ga ni.

Glasilo, ki bi hotelo v polni meri vršiti svojo nalogo, bi moralo, prihajati ne le v vsako meščansko šolo, ampak kot veren svetovalec in prijatelj k vsakemu tovarišu. Če in ko bo sprejet in podpisan zakon o meščanskih šolah, se bomo šele zavedli, da se komaj prične naš boj, pa bilo z ozirom na naš pravni položaj ali pa glede uredbe moderne meščanske šole.

**II. Kakšno bodi glasilo.** Kdor hoče dati mnogim, mora imeti veliko. Našim potrebam bi mogel ugoditi le prilično obsežen list s skrbno izbrano vsebino. Ker je pa v današnjih razmerah izdaja najskromnejše publikacije zvezana z neizmernimi stroški, bi morala biti vsebina lista še bolj iskreno izbrana in aktualna tako, da bi nam na čim manjšem prostoru nudila klenega zrnja, brez ničvrednih lupin, brez besedičenja in dolgozveznosti.

V prvi vrsti bi moral biti list opremljen s članki, ki bi osvetljevali in se zavzemali za učiteljstvo meščanskih šol. Skrbno bi moral registrirati vsako izpremembo v naš prid ali v naše zlo. Moral bi biti neizprosno bojevnik za naše pravice, ki so danes v primeri z dolžnostmi enake ničli. Boriti bi se moral za izenačenje naših prejemkov po vseh pokrajinah ali oblastih države. V tem oziru so vladale doslej neverjetne razlike, ki so v svojih posledicah docela neupravičene, često smešne in nam v nečast in škodo.

Po sprejetju zakona o meščanskih šolah se bojo pokazale potrebe ustroja in preureditve meščanske šole in določitev nje razmerja do drugih zavodov. Tudi tu ni javnosti, in je meščanska šola često zapostavljena na škodo svojemu ugledu in brez vskaršne potrebe. Opozarjam samo na dejstvo, da je v novem zakonu o kmetijskih šolah določeno, da tvorijo njih podlago spodnja gimnazija ali realka, o meščanski šoli pa ni govora. In vsakdo ve, da je absolvent četrte meščanske šole neprimerno zmožnejši za praktičen študij na strokovnih šolah kakor pa na primer gimnazijec s svojo dosedanjo jezikovno izobrazbo. Nasprotno pa srednje obrtne šole od nekdanje rade sprejemajo absolvente meščanskih šol, ki tvorijo njih najboljši material. Takih

obsurdnih določb je še mnogo in so posledica naše dosedanje neorganiziranosti. Tudi v tem oziru bi naše lastno glasilo mnogo koristilo, ker bi pravočasno opozarjalo tovariše in oblasti na nepravilnosti, ki bi se jim bilo na ta način lahko izogniti.

Če bo ideja meščanske šole prodrla in jo bo sankcioniral zakon, se bo v narodu kmalu utrdila in priljubila.

Dokaz priljubljenosti teh šol nudi Slovenija, kjer se je njih število v treh letih potrojilo. V tem hipnem narastku se pa kažejo tudi slabe strani. Predvsem se vidi, da nimamo zadosti zmožnega, z idejo meščanske šole zadosti prepojenega učiteljstva. Tudi če bi imeli zadosti primernih vzgojevališč za meščansko učiteljstvo, bi s tem še ne odstranili zla. Poleg znanstvene izobrazbe je potrebna praktična izurjenost, ki je učitelju na meščanski šoli često bolj potrebna nego znanstvena navlaka, ki je slab metodik ne zna s pridom prodati učencem.

Zato bi moral list prinašati poleg znanstvenih razprav iz vseh panog človeškega znanja tudi dobra metodična navodila, ki bi bila posebno mladim tovarišem najboljša pomoč v prvem času njih praktičnega udejstvovanja. Koliko lepih poizkusov novih metod in učnih pripomočkov, ki so jih ustvarili dobri učitelji na meščanskih šolah ostane nepoznanih vsem drugim tovarišem samo zato, ker nimamo skupnega glasila, ki bi bilo vsem učiteljem in izvestilcem.

Če hočemo našo mladino vzgojiti v oni veliki ljubavi do domovine, ki je v bodočih dneh potrebna za nje utrditve in razmah, moramo sami poznati in ljubiti te naše gore in ravnine, naše bistre reke in sinje morje, pa naš narod, ki je v bistvu dober in nepokvarjen. In koliko grešimo v tem pogledu! Ali nismo še po pokrajinah zaplankani in le s strahom gledamo preko plotov kaj delata brata? Koliko dobrega bi v tem oziru lahko storil dober list, ki bi redno poročal o delu naših tovarišev širom domovine, pa o domovini sami, nje napredovanju, o kulturnih pridobitvah, o drugih učnih zavodih in njihovih odnošajih do nas!

Nam ki živimo često na samotni, daleč od velikih kulturnih središč, je knjiga in časopis vse kar nas veže z zunanjim svetom. Žal, da nam današnji politični listi ne morejo nuditi nikakršne hrane in da se vsebolj množi vrsta ljudi, ki političnih poročil ne čita, ker se boji zastrupljenja. Tembolj pa nam je potrebno, da poznamo sodobna dela, ki so posvečena vzgoji in pouku. Naš list bi vršil važno nalogo tudi s tem, da bi prinašal ocene novih del iz znanstva, literature, pedagogike in metodike, zakaj potrebno je, da se vsebolj posvetimo knjigi in prepusitimo politiziranje ljudem, ki imajo že od rojstva za to patent.

Nikakor nisem imel namena, da bi izčrpno očrtal in ugotovil vsebino, ki bi jo moral obsegati naš list. Je to stvar spretnega urednika. Hotel sem le pokazati, da imamo pred seboj širo neobdelano njivo, ki pričakuje oračev. Se li čutimo dovolj močne po številu in energiji, da bi se lotili tega dela in ga vršili meščanski šoli v prid in nam v čast in ponos? Ni mi docela znana celotna statistika meščanskih šol, prepričan sem pa, da naše število ni majhno. Treba je le ugotoviti veličino naše požrtvovalnosti in volje.

In še nekaj. V nas je lahko dosti dobrih pisateljev, poročevalcev in končno tudi spretnih urednikov. Denimo, da bi bila prva številka spisana in urejena po vseh pravilih moderne revijske žurnalistike. In kaj! Biti mora tudi tiskana in razprodana! S tem prehajam k tretji točki poročila. Vprašanje je to vse okrutno realno, a prav zato tembolj potrebno pojasnila.

**III. Gospodarska stran.** Stopil sem k temu in onemu tiskarju in sem ga prašal, koliko bi stal tak in tak list. Prav pri vseh sem najprej izvedel, da so danes cene nestalne — to sem sicer vedel že sam — da pa nimajo tendence padanja, ampak bodo še naraščale. Še in še! No, pa povejte za informacijo sedanjo ceno. In so mi povedali. Prvi je dejal: List v obsegu 32 strani ali dve tiskani poli navadne revijske oblike, z mehikimi platnicami iz barvastega papirja, tisk deloma v latinici deloma v cirilici, 500 izvodov za ceno 2679 Din ali izvod za nekaj več nego 5 Din. Pri tem pa ni všteta vezava zvezkov, ki bi stala za izvod 75 para.

Druga ponudba je bilo podana bolj okroglo z besedami: Posamezen komad kompletno 15 K. V mislih je bila ista velikost in isti obseg s platnicami vred.

Tretja ponudba je bila najsolidnejša in se je glasila: 500 izvodov 5900 K ali komad okroglo 12 K, 600 izvodov 6200 kron ali komad 10,66 K. Oprema ista, ki sem jo omenil v prvem slučaju.

Če bi ostale cene količkej stalne bi se dala naša namera udejestvi, a le na ta način, da bi bil naročen na list vsak organiziranec, zakaj s tiskarno še niso spravljene vsi stroški, ampak nam je računati še z upravnimi stroški, s pošto in končno z nagradami, ki bi pa zpočetka ne mogle priti v poštev.

Na vsak način je dober premislek prav na mestu. Če izvedemo popolno organizacijo in se zavežemo plačevati tako velik organizacijski davek, da bodo kriti stroški organizacijske uprave in uprave lista, ki bi moral biti seveda obližen, potem se lotimo dela, da udejestimo našo namero. V nasprotnem slučaju pa naši stvari gotovo ni na kvar, da smo si vprašanje lastnega glasila ogledali nekoliko bliže.

## Trgovsko-obrtno in kmetijsko šolstvo.

Mladinske organizacije in kmetijsko-nadaljevalne šole.

Viljem Rohrman.

Petdeset let je poteklo, odkar se je na merodajnih mestih priznala potreba kmetijsko-nadaljevalne šole. Ukrenilo se je med tem časom marsikaj, toda brez zaželenega uspeha. L. 1876 smo dobili prvi učni načrt za kmetijsko-nadaljevalne šole. Z l. 1883 so se začeli prirejati kmetijski tečajji za učitelje. Priredili so se na ta način že številni tečajji, najprej na bivši vinarski in sadiarski šoli na Slapu, potem na Grmu, Ti tečajji se še zmeraj prirejajo. Vzrokov, da se ni dalo dosedaj nič uspešnega doseči, je mnogo. Na merodajnih mestih je manjkalo večjega zanimanja in dela za to ljudsko potrebo, manjkalo je dobro izvedene organizacije za nadaljevalno šolo, manjkalo je vnetih snovateljev in pripravnih učnih moči, manjkalo je navodil in prikladne vzgoje na učiteljskišči, manjkalo je denarnih sredstev itd. itd. In tako smo danes prav za prav z našo kmetijsko-nadaljevalno šolo tam, kjer smo bili pred polstoljetem. Razvile so se obrtno- in trgovsko-nadaljevalne šole, kmetijsko-nadaljevalna šola pa počiva v aktih.

**Naša ljudska šola ne zadostuje potrebam kmetijsko-ljudske vzgoje po deželi!** Naši kmetijski mladini je treba na vsak način več stanovske vzgoje, da postane bolj sposobna in bolj zvesta svojemu poklicu. Naša kmetijska potrebuje vnetih in razumnih gospodariev, zvestih poslov in dobrih delavcev. Naša mladina se po končani ljudski šoli preveč zanemarija in zapušča. Telesno raste, duševno zastaja. Domača vzgoja ne zadostuje. Večkrat je celo nasprotna ciliem in interesom kmetijskega poklica. Če oče doma vedno le toži o težkem in nevhvalnem delu, o slabih letinah, o težkem izhajanju, in če ne vidi nobene svetle točke na svojem poklicu, potem ni nič čudnega, če se sin nalezje tega duha če začne sina pomikati po lažjem zaslužku in lažjem življenju, po tuji sreči in če se nazadnje izneveri svojiemu poklicu. Kar ne stori v tem pogledu domača hiša to pomaga slaba družina, to pospešujejo pa tudi razna društva, ki so se razvila po deželi, in ki že v zgodnji mladosti zavajajo mladino na stranska pota in jih zastrupljajo s svojimi strankarsko-političnimi cilji. S takim delom se pospešuje stanovska nezvestoba in omalovaževanje lastnih stanovskih interesov, s takim delom se vcepja in vzgaja nasprotstvo in strankarsko sovražstvo med tovariši in sosedi, s takim delom se zavaja mladina na potrebe in razvade, ki se prav malo prilagajajo razmeram in potrebam našega kmetijstva in kmetijskega življenja zunaj po deželi. Kaj ni to žalostni pojav, da se n. pr. naša mladina ne udeležuje kmetijskih predavanj, ki se prirejajo po deželi in da se odteguje svoji izobrazbi, ker ji gredo druge muhe in marnje po glavi?

**Kmetijski naraščaj potrebuje stanovske organizacije,** da se bo z večjim veseljem in boljšim umevanjem poprijel domačega dela in da se bo bolj zavedal svojega poklica in svojih nalog. Z boljšim umevanjem bo rastle zanimanje, z večjim zanimanjem pa marljivo delo in boljši uspehi! V tem naziranju je treba mladino utrjevati in v tem smislu podpirati domačo vzgojo. Naši mladini je treba odpirati oči in glavo, da bo izpregledala in razumela da se da na kmetih najbolj srečno živeti, da ima zemlja še bogate zaklade v sebi in da jih je treba znati odpirati, ako naj se blagostanje dvigne. Naša mladina se mora učiti zunaj v naravi opazovati in več misliti. Dopovedati ji je treba in s primerinami dokazati da je kmetijska zmožna napredka in večjega uspeha. Vse to jo bo privedlo tako daleč, da bo vzljubila svoj poklic, da se ga bo z veseljem oklenila in da ne bo zapuščala

rodne grude in domačega dela tako lahkim srcem, kakor se to danes godi. **Dvojna so nota,** ki nas privedejo do tega cilja.

**Prva pot** je ta, da vpeljemo kmetijsko-nadaljevalne šole.

Če tudi niso podani vsi pogoji za ustanavljanje teh šol, vendar smo že tako daleč, da z njimi lahko pričnemo. Danes imamo že izpopolnjene učne načrte in vsa potrebna navodila in pravila za uvajanje in organizacijo takih šol. Imamo pa tudi že precejšnje število učiteljev, ki so usposobljeni za kmetijsko-prirodnoznanjski pouk. Osnova in uredba teh šol sicer še ni uzakonjena, toda ob resni in dobri volji poklicanega učiteljstva in drugih merodajnih činiteljev se da kmetijsko-nadaljevalna šola tudi brez tega vpeljavati. Dokaze za to imamo. Zadnjo zimo na primer se je vpeljala taka šola po prizadevanju nadučitelja Meiovška v Orlavasi v Savinjski dolini in sicer za fante in za dekleta. Dekleta je poučevala učiteljica Brišnik. Šola se je vršila po načrtu, ki je bil objavljen tudi že v 7. števil. »Učiteljskega tovariša« z dne 16. 2. t. l. in vršila se je s prav povoljnimi uspehom. V Dobrepoljeh se je pa vršila gospodinjsko-nadaljevalna šola, na kateri je poučevala učiteljica Marija Šketelj.

Nimam namena razpravljati tukaj vse podrobnosti o organizaciji kmetijsko-nadaljevalne šole, ker bi to segalo predaleč. Opozoriti pa moram zlasti na dvojne točke te organizacije. Prvič na to, da je vsa uvedba in uredba teh šol osnovana na principu samopomoči. Slično kakor pri obrtno- in trgovsko-nadaljevalnem šolstvu. Zaraditega teh šol ne bomo mogoče splošno vpeljati, ampak le tam, kjer se bodo šolske občine v zvezi z merodajnimi činitelji, zlasti tudi s kmetijskimi organizacijami, same potegovale za vpeljavo takih šol in kjer bodo pripravljene prispevati k potrebnim stroškom za vzdrževanje.

Kakor bi bilo želeto, da bi se kmetijsko-nadaljevalne šole povsod razširile, saj je izvenšolska naša mladina povsod potrebna stanovske vzgoje, tako je danes nemogoče ustrezati tej želji, ker manjka po eni strani na raznih naših šolah pripravnih učnih moči, po drugi strani pa tudi tistih zavednih občin in drugih podpornikov, ki bi hoteli prevzeti stroške za vzdrževanje teh šol na svoja ramena. Kmetijsko-nadaljevalno šolstvo bo podpiralo ministristvo poljedelstva, o tem ni nobenega dvoma, toda le z gotovimi zneski, ki bodo namenjeni za nagrade učiteljstva. Vse drugo zlasti vse stvarne potrebščine bodo morali prispevati lokalni činitelji, občina, krajni šolski sveti, posojilnice in drugi vneti rodoljubi in podporniki.

Drugič moram opozoriti na to, da ima biti obisk šole za tisto šolsko občino, kjer se ustanovi taka nadaljevalna šola, obvezen za vso mladino od 14. leta naprej, in sicer na dafjavo do 6 km. Na ta način so urejene tudi kmetijsko-nadaljevalne šole na Češkoslovaškem, in ta način organizacije bo tudi v naših razmerah najprikladnejši. Kjer se ustanovi taka šola, tam mora biti obisk obvezen, sicer ni pričakovati zadostnega uspeha in bi bil tudi ves obstanek take šole v vedni nevarnosti.

Iz načrtov za kmetijsko-nadaljevalne šole je sicer razvidno, da so te šole dvoletne in da trajajo čez zimski čas po 5 mesecev na leto. Na teden je po 6 ur pouka, ob dveh dnevih po 3 ure na dan. V kmetijsko-nadaljevalnih šolah se poučujejo predmeti s posebnim ozirom na potrebe kmetovalca in praktičnega življenja, kakor kmetijsko spise, kmetijsko računstvo, kmetijsko prirodnoznanstvo, kmetijsko gospodarstvo in združništvo, državljanstvo in zakonodaja, v gospodinjsko-nadaljevalnih šolah pa gospodinjsko spise, gospodinjsko računovodstvo, kmetijsko gospodinjstvo in ročno delo. Pouk se popolnino s pogovori, z družabnimi prireditvami s poučnimi izleti, razstavami itd.

(Dalje prihodnjč.)

— Glas obrtnikov za obrtno-nadaljevalno šolstvo. Na zborovanju obrtnikov vse Slovenije v Ljubljani se je po končani debati o bolniški blagajni načelo prevažno vprašanje o obrtnih šolah. Obrtništvo bo napredovalo le, če bo dobro strokovno naobrazeno. Podoželske šole povečini še niso otvorene ker ni zato potrebnega denarja. Država sicer prispeva k vzdrževanju teh šol dve tretjini vseh stroškov. Ostala tretjina pa ni krita, ker nočejo nositi občinski zastopi teh stroškov, ki sestojajo večinoma iz zastopnikov kmetijskega stanu, ki nima interesa na obrtnem šolstvu. Zato zahtevamo, da se naj vse obrtne šole poddržavijo. Gospod Ogrič poudarja, da je g. sekcijski



svetnik Marn obljubil, da bo gledal na to, da se vprašanje obrtnega šolstva ugodno reši. Predlaga, da se sestavi tozadevna resolucija. Gospod Franchetti: Preteklo leto se je posrečilo spraviti obrtne šole v Ljubljani na pravi tir. Zlasti obrtna zbornica je priskočila z velikimi vsotami na pomoč, ki se bodo v prihodnje gotovo še zvišale. Kljub temu pa so šole v nevarnosti, ker je država skrčila svoje prispevke. **Edina rešitev je poddržavljenje.** Nato je bila soglasno sprejeta sledeča resolucija: Ker je obrtnik odločil državo tvoren faktor in more kot tak uspevati in napredovati le pri popolni strokovni naobrazbi, zahtevamo, da se takoj s prihodnjim letom otvorijo vse obrtne nadaljevalne šole Slovenije. Zahtevamo, da se popravi člen 135 zakona o obrtnih šolah, in sicer tako, da se morajo ustanoviti obrtne nadaljevalne šole povsod, kjer je najmanj 30 vajencev. — Zahtevamo nadalje, da se popravi tudi 2. člen istega zakona, ki imenuje obrtne šole ali državne, ali pol državne in privatne. Ta člen se naj glasi, da so vse obrtne šole, razven one velikih industrijskih podjetij, državne katere vzdržuje država. — Krepko na delo in dosegli bomo kar rabimo!

—t Na državni kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu se prične novo šolsko leto začetkom novembra. — Šola ima dva oddelka. Celoletna šola je namenjena pred vsem učencem iz vinorodnih krajev. Letna šola traja od dne 1. novembra do dne 31. okt. prihod. leta. Počitnice so enomesečne in sicer v avgustu. Zimska šola traja dve zimi po 6 mesecev. — Učenci imajo na zavodu vso preskrbo, to je stanovanje, hrano in snazhenje perila. Preskrbovalnina se plačuje polletno v naprej in znaša 200 Din mesečno. V primeru rastoče draginje se lahko zviša. V plačilo se sprejemajo tudi živila po dnevnih cenah. — Šolnino 10 Dinarjev mesečno plačujejo samo učenci, ki niso iz Slovenije. Oddati je tudi nekaj mest proti plačilu polovične preskrbovalnine in nekaj prostih mest ki so brezplačna, toda le za revnejše kmetijske sinove, ki se izkažejo za uradno potrjenim ubožnim izpričevalom in ki se zavežejo, da ostanejo po končanem šolanju na domačem posestvu. Šola ima v prvi vrsti namen da vzgaja dobre kmetijske gospodarje in zato imajo kmetijski sinovi, bodoči gospodarji, pred vsemi drugimi priložnosti prednost. — Sprejemni pogoji so: dovršeno 16. leto, neoporekljivost, telesno in duševno zdravje in z dobrim uspehom dovršena ljudska šola. — Prošnje za sprejem je pisati lastnoročno, na celo dolo in jih je kolkovati s polekom 4 Din ter jim priložiti kolek za 10 Din. Prošnje je vložiti najpozneje do dne 20. septembra pri ravnateljstvu drž. kmetijske šole na Grmu, pošta Novo mesto. Prošnji je treba priložiti: 1. krstni list, 2. domovnico, šolsko odpustnico, odnosno zadnje šolsko izpričevalo, 3. zdravniško izpričevalo, 4. izpričevalo o pravosti, 5. izjavo staršev oziroma varuha, s katero se ti zavežejo plačevati stroške šolanja, 6. obvezno izjavo staršev ali varuha, da bo njihov sin ali varovanec ostal pozneje na domačem posestvu, v nasprotnem slučaju pa da povrnejo zavodu prejeete zneske podpora iz javnih sredstev. Absolventi kmetijskih šol uživajo ugodnost po čl. 8. zakona o ustroju vojske, to je skrajšano vojaško službovanje po 14 mesecev (dijaški rok) če ostanejo pozneje na lastnem domu. Vsa pojasnila daje ravnateljstvo.

## Naše narodno prosvetno delo.

### Šolski odri in pevski zbori.

#### NEUSPEHI NARODNO-PROSVETNEGA DELA.\*

##### (Mlajšemu učiteljstvu).

Neorganizirano delo sploh ni delo, tako daleč je treba iti, da izvede močna, pregledna in skladna organizacija celokupnega dela za narodno izobrazbo. — Brez centralne ustanove, ki bi posamezne veje nadzorovala in skrbela za njihovo skladnost in za iste cilje celega delovanja, nikakor ne more biti uspešnega ljudskega izobraževanja.

Nikola Radojčić, univ. prof. M. V. Učiteljstvo ima dobre administrativne narodno - prosvetne delavce, a manj dobrih programatičnih prosvetnih delavcev, ki jih je potreba šole vzgojiti. Tudi sistematična izvenšolska ljudska vzgoja zahteva za to špeciialno vzgojenih delavcev.

Ako hočeš sicer med ljudstvo delati samo na osnovi ljubezni do njega, tedaj

\* Odlomki iz brošure univ. prof. Nikole Radojčića »Delo dijaštva za narod«. Založba »Jug« — Ljubljana.

se redno dogaja sledeče: Vsled nepoznavanja ljudstva in vsled popolnega neznanja o njegovih sposobnostih in nazorih, dalje brez najmanjšega smisla za njegove najmanje potrebe začneš delo med ljudstvom popolnoma napačno, s slabimi postavkami, z nemogočimi sredstvi in samovoljnimi cilji. Ne delaš kot med živim narodom, marveč kot za nekaj fantom in za čisto fantastne cilje. Razume se, da je uspeh takega dela ničev; razume se, da da so po takem neuspehu težbe o zabitosti, negiblivosti in nevaležnosti najširših mas glasne in čestokrat obupne. Pri takem načinu dela mora brezpogojno priti do tega, zato delajo takji nespretni delavci za izobraževanje ljudstva pač po svojem temperamentu dalj ail manj časa — redno pa zelo malo — nato pa se umaknejo s pozo užaljenega človeka, ki je imel najboljšje namene, a jih — to posebno poudarjajo storili svojo dolžnost — kakor pravijo masa ni hotela pojmiti, in ker so torej prepuščajo, da gredo stvari naprej svojo pot brez vsake pametne družabne ingerence, ker se itak med širokimi masami ne da ničesar doseči. Široke mase se zato obšipajo z grdimi psokami, očita se jim nevaležnost, da se tem opraviči lastna nedelavnost. Razumljivo je, da se narodne množice revanžirajo z enakimi ljubeznivostmi proti gospodi, o kateri trdijo, da znajo mase samo izkoriščati, da pridejo med nje samo, da bi jih zapeljali in izkoristili v svoje interese in da jim ni malo ni bilo mar resnega napredka kulturno zaostalih narodnih slojev.

Tako se dela razcep v narodu, oblikujejo se nevarni, oddeljeni razredi, drug proti drugemu neprijateljsko razpoloženi, in ta mržnja gre lahko tako daleč, da ogroža edinstvo naroda.

Jasni razredni interesi prevladajo včasih nespretno in slabo formirane narodne interese, in namesto ljubezni do naroda stopa često na prvo mesto ljubezen do razreda.

Ljubezen do naroda na osnovi, katere se mora ne samo začeti delo za njegovo izobraževanje, temveč tudi vztrajno in z uspehom voditi, mora biti torej razumno zgrajena res na prirojeni in sprejeti ljubezni do svojega naroda, toda inteligentna, razvita in oblikovana po točnem, globokem in vsestranskem poznanju svojega naroda.

Takšna mora biti ljubezen, ker se konča vsaka druga ljubezen do naroda pri bližnjem dotiku z njim s teškim razočaranjem, ki te vrže iz prenapetega navdušenja za narodne množice v globoko odvratnost do njih in jih po veliki ljubezni ponje, kakor da so umazana čreda.

Kako pa pridobiti točno in zanesljivo znaje o svojem narodu, znaje, o katerem smo ugotovili, da mora biti tako osnova ljubezni do njega, kakor podlaga vsakega dela za narodno izobraževanje? Ali je pri nas sploh mogoče prisvojiti v tako stanje in si ga utrditi?

Pred očmi namlebdji kot ideal organizma, dobro zamišljena, skrbno in vztrajno vršena društvena akcija vsega idealnega, rodoljubnega učiteljstva\*, katera bo mogla sčasoma izleči slabe posledice vojne in katera bo uravnovesila iz ravnotežja vrženo družbo z utrjevanjem družabnih vrednot, z ozirom na idealen cilj napredka celokupnega človeštva.

Taka dobra organizirana akcija bo mogla utrditi omajane in zatemnele narodne ideale, pridobiti jim prejšnjo veljavo in s širjenjem izobrazbe in vzgoje volje pri širokih masah naroda ustvariti tako visok splošen nivo izobrazbe, da se bo mogla izvesti prava in široka demokratizacija in socializacija brez večjih nemirov in brez škode za edinstvenost in skladnost našega razvoja.

Upamo, da bo učiteljstvo\* čim prej začelo z (op.: dobro organizirano) akcijo, da se vsestranskim proučevanjem naroda doseže trdna podlaga, da se more voditi tako pametna in napredna kulturna in socialna politika, od katere edino zavisi naš stalni in skladni napredek in ves ugled nas in naše države.

## Književnost in umetnost.

—k Izdanja Čedomila M. Todorovića, Tovariš Č. M. Todorović se je posvetil spisovanju knjig za narod prak-

\* sprememba pisca — »dijaštva«.  
\* sprememba pisca — »dijaštvo«.

tične vsebine. Že v eni prejšnjih številk našega lista smo objavili izdanje njegovega »Gradjanina« s katerim upeljuje narod in mladino v državljansko družabno življenje, kar nam je po sprejetju vidovdanske ustave postalo nujna potreba. V popularno pisanih sestavkih sezna mladinu in narod z novimi dolžnostmi, ki jih imamo do naše nove mlade države. Kot predhodnica tej knjigi je pa že leta 1921 izšla njegova »Zlata knjiga« za seosku i radnu omladino. »Zlata knjiga« ima popoln značaj čitanke. Posebno praktična je knjižica za šoliodraslo kmetstvo in delavsko mladino, ker ne samo da jim daje etičnih in moralnih navodil, je z ozirom na navodila v poljedelstvu in uvajanju delavske mladine v njih stroko posebnega povdarka vredna. Sestavki: »Čega ima u oračoj zemlji, glavne vrste orače zemlje, oranje pred zimu in poleče, raličca i plug, brana, drljača, valjar, poljski usevi, seme: izbor i preprema nje seme na za sejanje itd., itd., so sestavki, ki pripravljajo našo kmetstvo mladino za bodočo poklic in za povzdigo kmetijstva v drživi; fabrike — tvornice itd. so sestavki za delavsko mladino; itd., obsega njegova knjiga sestavke, ki uvajajo mladino v živinorejo, sadjerejo, gozdarstvo, čebelorejo itd., sestavki kratke, a jedrate vsebine. Knjiga je izšla kot I. zvezek redne knjižnice Učiteljske Zadruga. Todorović je setavil tudi učno knjigo za pouk veronauka »Nauka Hriščanska za I. in II. razred. Malo čudno izgleda, da se je odločil prosvetni učitelj za spisovanje verskih knjig in nenavadno za naše razmere. Toda dejstvo, da proučujejo v Srbiji verouk posvetni učitelji, nam razjasni tudi to nerazumljivost. Zgodbice so okrašene s slikami in vsebujejo kratke sestavke, ne samo religiozne vsebine ampak narodno cerkvene in zgodovinske v čemer se posebno odlikuje sestanek Sv. Sava«. Zgodbicam je pridejan seznam zaloge knjig in predmetov Učiteljske knjižare v Beogradu, ki nam odpira pregled čez trg novih učnih knjig za Srbijo in srbske šole in knjige mladinske literature. V njem najdemo Todorovića udeleženega tudi pri izdaji »Istorije Srpskoga Naroda i istorija Hrvata i Slovenaca« in na pedagoški izdaji »Rad u pripravnem razredu«. Poleg njega najdemo v seznamu znane nam odlične tovariše Mih. M. Stanojevića, D. J. Sokolovića, J. P. Jovanovića itd., ko so sodelovali na kulturnem delu, da je srbski narod dobil prepotrebni šolski knjig. Zasluge si je pa tudi pridobil Todorović pri izdaji »Zora«, kalendara za prostu 1917 godinu, ki je izšel kot »prva srpska knjiga na otoku Krfu«, ko se je srbski narod nahajal v »Kalendaru« s sestavki »Povlačenje na proganstvu, Todorović je udeležen v Krfu«, »Dositije Obradović na Krfu« in »Problem budućnosti«. »Zora« je pač historičen dokument za srbski in sedaj za ves naš jugoslovanski narod. Odličnemu tov. Č. M. Todoroviću želimo mnogo uspeha pri njegovem nadaljnjem delovanju za kulturno dviganje našega naroda in naše države. — k.

## Iz naše stanovske organizacije.

### Iz poverjeništvu UJU v Ljubljani.

+pov. Delegati za II. pokrajinsko skupščino UJU poverj. Ljubljana dne 2. in 3. septembra na Bledu.

XX. Logaško učiteljsko društvo. — Delegata: 39. Punčuh Leopold — Gor. Logatec; 40. Štravs Karol — Dol. Logatec. — Namestnika: 39. Česnik Karol — Planina; 40. Modičeva Marija.

XXI. Belokranjsko uč. društvo. — Del.: 41. Barlé Konrad — Metlika; 42. Vrezec Stanko — Suhor. — Nam.: 41. Erzínova Anica — Semič; 42. Štuparjeva Mira — Metlika.

XXII. Kočevsko uč. društvo. — Del.: 43. Mervič Anton — Ribnica; 44. Završnik Alfonz — Ribnica. — Nam.: 43. Sedejeva Ana — Ribnica; 44. Somrakova Ana — Vel. Lašče.

XXIII. Kozjansko uč. društvo. — Del.: 45. Šetinc Franc — Prevorje; 46. Potočnik Ante — Podsreda. — Nam.: 45. Mohorčič Božidar — Št. Vid pri Planini; 46. Jerin Vojteh — Podčetrtek.

XXIV. Sv. Lenartsko uč. društvo. — Del.: 47. Kranjc Franjo — Sv. Barbara; 48. Velnar Josip — Sv. Lenart. — Nam.: 47. Vobič Ciril; 48. Vobičeva Ema — oba Sv. Trojica v Slov. gor.

XXV. Ljubljansko okol. društvo. — Del.: 49. Žirovnik Janko — Borovnica; 50. Bregant Miha — Sostro. — Nam.: 49. Mihler Ivan — Vrhnika; 50. Golé Josip — Šmartno pod Šmarno goro.

XXVI. Maribersko okoliško društvo. — Del.: 51. Spreitz Albin — Zgor. Kungota; 52. Vodenik Simon — Limbuš. — Nam.: 51. Godčeva Marija — Limbuš; 52. Godec Anton — Limbuš.

XXVII. Novomeško učiteljsko društvo. — Del.: 53. Matko Martin — Novo mesto; 54. Franketova Marija — Dobernič. — Nam.: 53. Eklova Gizela — Novo mesto; 54. Zajčeva Erna — Trebnje.

XXVIII. Radovljiško uč. društvo. — Del.: 55. Baraga Janko — Koroška Bela; 56. Drolova Katarina. — Nam.: 55. Baeblerjeva Lužja — Bled; 56. Hudé Drago — Jesenice.

+pov. Važno za vse udeležence naše krajske skupščine na Bledu.

Vsi oni tovariši ozir. tovarišice, ki se udeležijo 2. okr. skupščine na Bledu ter reflektirajo na hrano in stanovanje, prosim, da mi to javijo na dopisnici najkasneje do 24. t. m., in sicer za koliko dni. Za one, ki bi tega ne sporočili do omenjenega dne, odbor ne more poskrbeti za stanovanje. Ob prihodu na Bled naj se vsak udeleženec javi v pisarni zdraviliške komisije v »Blejskem domu«, kjer dobi nakazilo za stanovanje ozir. hrano.

Cene posteljam za eno noč bodo od 6—12.50 Din. — Kosilo: 1. Juha, meso, dve prikuhi 11.50 Din; 2. Juha, pečenko, dve prikuhi 13.50 Din; 3. Kosilo pod I. in 2. z močnato jedjo 2.50 Din več. — Večerja od 10—12 Din.

Toliko v vednost da se ne bo kdo ustrašil Bleda, ki je razkričan kot drag ter vsled tega mogoče ne bi prišel na skupščino. — Leopold Baebler, učitelj, Bled I.

## Nove knjige in druge publikacije.

—kpl Izdanje Učiteljske Zadruga d. d. — Beograd. Br. 1. Zlata knjiga za seosku i radnu omladino. Napisao Čedomil M. Todorović, učitelj. Štamparija Učit. deon. dr. »Natošević« — Novi Sad. Cena 5 Din.

—kpl Bičeš gradjanin, čitanka za gradjanska prava i dušnosti za školu i narod. Napisao Čedomil M. Todorović učitelj. Izdanje i štampa učit. deon. dr. »Natošević« — Novi Sad. Cena 5 Din.

—kpl Nauka Hriščanska, za I. i II. razred osnovne škole. (Sa slikama.) Po nastavnem programu napisao Čedomil M. Todorović, učitelj. Učiteljska knjižara, Beograd. Učiteljski Dom.

—kpl Klub naprednih akademikov v Celju. Narodni dom III. je izdal znamenito knjižnico: »Zdravstvena vzgoja« (Dr. M. Dereani). Snov je obravnavana z znanstvenega in praktičnega stališča. Knjižnica zasluži, da se uvrsti v knjižnice vseh šol in da si jo vsak učitelj kupi. Obsega preko 100 strani in stane samo 3 Din. s pošto 20 par več. Priporočamo jo naitopleje vsem tovarišem.

Odgovorni urednik: Franc Štrukelj. Last in zal. UJU — poverjen. Ljubljana. Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Vsem sorodnikom in znancem naznanjamo žalostno vest, da je naš iskreno ljubljani oče, oziroma prastari oče, stari oče, stric, tast in svak gospod

## LEOPOLD BOŽIČ,

nadučitelj v. p. častni občan žirovski itd.

dne 13. avgusta ob 15. uri po dolgi bolezni v starosti 85 let mirno v Gospodu zaspal. Pogreb nepozabnega pokojnika se vrši dne 15. avgusta na domačem pokopališču.

Žiri, dne 13. avgusta 1922.

Zalujoče rodbine:  
**Božič, Halter, Šilc.**